

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

REMOTE WORK AND SOCIAL EXCLUSION: A NEW PROBLEM IN THE DIGITAL ECONOMY

B. T. Kuyliyev

Tashkent State Medical University “Social sciences, pedagogy and psychology” associate professor of the department, Doctor of Philosophy (PhD) on philosophical sciences

Annotation

This article analyzes the expansion of the isolated form of labor in the digital economy and its impact on the processes of dynamic alienation from a socio-philosophical point of view. As a result of the rapid development of information and communication technologies, work activity goes beyond traditional space-time boundaries, acquiring a flexible and networked form. At the same time, remote work creates new types of pressure on social connections, professional identity and a person’s psychological state. The article highlights that remote work, along with the expansion of human freedom, can lead to his separation from social connections, the individualization of the labor process and the strengthening of digital control mechanisms.

Keywords

remote work, social exclusion, digital economy, digital society, gig economy, transformation of labor, algorithmic management, labor identity.

**MASOFAVIY MEHNAT VA IJTIMOIIY BEGONALASHUV: RAQAMLI
IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI MUAMMO
УДАЛЕННАЯ РАБОТА И СОЦИАЛЬНОЕ ОТЧУЖДЕНИЕ: НОВАЯ
ПРОБЛЕМА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ**

B.T.Kuyliyev

Toshkent davlat tibbiyot universiteti “Ijtimoiy fanlar, pedagogika va psixologiya”
kafedrası v.b.dotsenti, falsafa fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)

<https://orcid.org/0000-0001-8261-3182>

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

Б.Т. Куйлиев

Ташкентский государственный медицинский университет «Общественные науки, педагогика и психология» доцент кафедры, Доктор философии (PhD) по философским наукам

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida masofaviy mehnat shaklining kengayishi hamda uning ijtimoiy begonalashuv jarayonlariga ta'siri ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida mehnat faoliyati an'anaviy makon va vaqt chegaralaridan chiqib, moslashuvchan va tarmoqlashgan shaklga o'tmoqda. Shu bilan birga, masofaviy mehnat insonning ijtimoiy aloqalari, kasbiy identifikatsiyasi va psixologik holatiga yangi turdagi bosimlarni yuzaga keltirmoqda. Maqolada masofaviy mehnat inson erkinligini kengaytirish bilan birga, uning ijtimoiy aloqalardan uzilishiga, mehnat jarayonining individualizatsiyasiga hamda raqamli nazorat mexanizmlarining kuchayishiga olib kelishi mumkinligi yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: masofaviy mehnat, ijtimoiy begonalashuv, raqamli iqtisodiyot, raqamli jamiyat, gig iqtisodiyoti, mehnat transformatsiyasi, algoritmik boshqaruv, mehnat identifikatsiyasi.

Аннотация. В данной статье с социально-философской точки зрения анализируются расширение удалённой формы труда в условиях цифровой экономики и её влияние на процессы социального отчуждения. В результате стремительного развития информационно-коммуникационных технологий трудовая деятельность выходит за рамки традиционных пространственно-временных границ, приобретая гибкую и сетевую форму. Вместе с тем удалённая работа создаёт новые виды давления на социальные связи, профессиональную идентичность и психологическое состояние человека. В статье освещается, что удалённая работа, наряду с расширением свободы человека, может приводить к

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

его отрыву от социальных связей, индивидуализации трудового процесса и усилению механизмов цифрового контроля.

Ключевые слова: удалённый труд, социальное отчуждение, цифровая экономика, цифровое общество, гиг-экономика, трансформация труда, алгоритмическое управление, трудовая идентичность.

Zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim xususiyatlaridan biri raqamli texnologiyalarning barcha ijtimoiy jarayonlarga chuqur kirib borishi bilan belgilanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish tizimlarida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Ayniqsa, internet infratuzilmasining kengayishi, mobil aloqa vositalarining ommalashuvi hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining rivoji natijasida mehnat faoliyati an'anaviy shakllardan sezilarli darajada uzoqlashmoqda. Masofaviy mehnat aynan shunday o'zgarishlarning mahsuli sifatida shakllandi va bugungi kunda global iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylandi. An'anaviy industrial jamiyatda mehnat faoliyati asosan ma'lum bir makon — zavod, ofis yoki tashkilot doirasida amalga oshirilgan bo'lsa, raqamli jamiyat sharoitida mehnat jarayoni makon va vaqt chegaralaridan chiqib ketmoqda. Inson endilikda o'z mehnatini internetga ulangan istalgan joyda amalga oshirishi mumkin. Bu jarayon bir qarashda inson erkinligini kengaytirgandek tuyuladi, biroq uning chuqur ijtimoiy oqibatlari mavjud.

Masofaviy mehnat fenomenini chuqurroq tushunish uchun ijtimoiy begonalashuv tushunchasiga murojaat qilish zarur. "Begonalashuv g'oyasi ijtimoiy-falsafiy tafakkurda muhim o'rin egallaydi"¹. Klassik nazariyalarda begonalashuv insonning o'z mehnati, jamiyat va o'z mohiyatidan uzoqlashishi sifatida talqin qilingan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ushbu jarayon yangi shakl kasb etmoqda. Masofaviy mehnat insonni jismoniy

¹ Kuyliyev B. T. RESEARCH OF STATE AND SOCIETY CATEGORIES IN THE FIELD OF SOCIAL SCIENCES //ДИСТАНЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ДОСТИЖЕНИЯ НАУКИ. – 2020. – Т. 144.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

jihatdan ish joyidan ajratadi, biroq shu bilan birga uni ijtimoiy jihatdan ham izolyatsiyalashi mumkin. An'anaviy mehnat muhitida inson hamkasblari bilan bevosita muloqot qiladi, ijtimoiy aloqalar o'rnatadi va o'zini muayyan jamoaning bir qismi sifatida his qiladi. Masofaviy mehnatda esa bunday bevosita aloqalar sezilarli darajada kamayadi. Aloqa asosan raqamli vositalar orqali amalga oshiriladi va bu jarayon insoniy muloqotning tabiiyligini pasaytiradi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida masofaviy mehnatning kengayishi mehnat jarayonining individualizatsiyasini kuchaytirmoqda. Inson o'z faoliyatini mustaqil ravishda tashkil etadi, ish vaqtini o'zi belgilaydi va ko'pincha yolg'iz ishlaydi. Bu esa bir tomondan moslashuvchanlikni oshirsa-da, ikkinchi tomondan ijtimoiy ajralishni kuchaytiradi. Ayniqsa, jamoaviylik hissining susayishi insonning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Inson o'zini jamiyatdan ajralgan holda his qilishi, mehnat faoliyatining ijtimoiy mazmunini yo'qotishi ehtimoli mavjud. Shu nuqtai nazardan, masofaviy mehnat sharoitida begonalashuv faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy va madaniy muammo sifatida ham namoyon bo'ladi.

Masofaviy mehnatning yana bir muhim jihati raqamli nazorat mexanizmlarining kuchayishi bilan bog'liq. Ko'plab kompaniyalar masofaviy ishchilar faoliyatini nazorat qilish uchun turli dasturiy vositalardan foydalanadi. Ushbu vositalar ishchilarning kompyuter faoliyatini kuzatish, ish vaqtini hisoblash va bajarilgan vazifalarni baholash imkonini beradi. Natijada ishchi doimiy nazorat ostida bo'ladi, bu esa uning psixologik erkinligini cheklashi mumkin. Qiziqarli jihati shundaki, masofaviy mehnat tashqi erkinlikni kengaytirgandek ko'rinsa-da, ichki nazoratni kuchaytiradi. "Inson o'zini erkin his qilishi mumkin, biroq uning har bir harakati raqamli tizimlar orqali qayd etiladi"².

² Saydazimov K. BAHOLASH VA NORMALAR MANTIG 'IDA AXLOQIY QADRIYATLAR //Scientific journal of the Fergana State University. – 2023. – №. 1. – C. 43-43.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

Bundan tashqari, masofaviy mehnat mehnat va shaxsiy hayot o'rtasidagi chegaralarning yo'qolishiga olib kelmoqda. An'anaviy ish tizimida ish vaqti va dam olish vaqti aniq ajratilgan bo'lsa, masofaviy mehnatda bu chegaralar tobora mavhumlashmoqda. Inson ko'pincha ish bilan shaxsiy hayot o'rtasida aniq chegara qo'ya olmaydi. Bu esa doimiy ish holatining yuzaga kelishiga olib keladi. Natijada insonning dam olish va tiklanish imkoniyatlari cheklanadi, bu esa uzoq muddatda uning samaradorligi va psixologik salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida masofaviy mehnatning kengayishi global mehnat bozorini ham tubdan o'zgartirmoqda. Internet orqali ishlash imkoniyatining kengayishi natijasida turli mamlakatlarda yashovchi insonlar bir xil mehnat bozorida raqobatlashmoqda. Bu esa mehnat narxining pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, ishchilarning ijtimoiy himoyasi masalasi yanada murakkablashadi. "Ko'plab masofaviy ishchilar an'anaviy mehnat shartnomalariga ega emas va bu ularning ijtimoiy kafolatlarini cheklaydi. Natijada iqtisodiy jihatdan mustaqil ko'ringan ishchi aslida ancha zaif ijtimoiy holatda bo'lishi mumkin"³.

Masofaviy mehnat sharoitida kasbiy identifikatsiya ham o'zgarib bormoqda. Inson o'zini muayyan tashkilot yoki jamoa bilan emas, balki bajarilayotgan vazifalar yoki loyihalar bilan bog'lay boshlaydi. Bu esa kasbiy identifikatsiyaning barqarorligini pasaytiradi. Natijada inson o'z mehnat faoliyatining ijtimoiy ahamiyatini to'liq his qilmasligi mumkin. Bu holat ham begonalashuv jarayonining kuchayishiga olib keladi. Masofaviy mehnat fenomenini chuqurroq anglash uchun uni faqat texnologik o'zgarish sifatida emas, balki ijtimoiy tuzilmaning qayta tashkil etilishi sifatida ko'rish zarur. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishlab chiqarish jarayoni tobora ko'proq tarmoqlashgan va markazlashmagan shaklga ega bo'lib bormoqda. Bu esa mehnat subyektining ijtimoiy

³ КУЙЛИЕВ Б. Т. ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНВЕРГЕНТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОЛИТИЧЕСКОГО МАНИПУЛИРОВАНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ИНТЕРНЕТЕ //Научный журнал. – 2021. – С. 20211783.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

tizimdagi o'rnini qayta belgilaydi. An'anaviy sanoat jamiyatida inson muayyan ijtimoiy qatlamga mansub bo'lib, uning mehnat faoliyati aniq ishlab chiqarish tizimiga bog'langan edi. Masofaviy mehnat esa ushbu barqarorlikni yemiradi va insonni ko'proq individual mehnat subyektiga aylantiradi. Bunday sharoitda ijtimoiy aloqalar nafaqat qisqaradi, balki sifat jihatidan ham o'zgaradi. Inson o'zaro muloqotning bevosita shakllaridan uzoqlashib, vositachilik qiluvchi texnologiyalar orqali aloqa o'rnatadi. Bu esa ijtimoiy tajribaning fragmentatsiyalashuviga olib keladi.

Masofaviy mehnatning kengayishi bilan bilim va axborot asosiy ishlab chiqarish resursiga aylanib borayotgani yanada yaqqol ko'zga tashlanadi. Biroq bu jarayon ham ijtimoiy begonalashuvni yangi bosqichga olib chiqadi. Chunki inson o'z mehnati natijasini ko'pincha konkret shaklda emas, balki raqamli ko'rinishda idrok etadi. Masalan, dasturchi, dizayner yoki kontent yaratuvchi o'z ishining yakuniy natijasini jismoniy mahsulot sifatida emas, balki virtual natija sifatida ko'radi. Bu esa mehnatning ontologik mazmunini o'zgartiradi. Inson o'z mehnati bilan real dunyo o'rtasidagi aloqani kamroq his qiladi. "Natijada mehnat faoliyati inson uchun tobora abstrakt jarayonga aylanadi"⁴. Ushbu abstraktlashuv esa begonalashuv hissini kuchaytiruvchi omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Raqamli kapitalizm sharoitida masofaviy mehnatning yana bir muhim jihati bu doimiy o'zini-o'zi boshqarish zarurati bilan bog'liq. An'anaviy mehnat tizimida ishchi faoliyati tashqi nazorat orqali tartibga solingan bo'lsa, masofaviy mehnatda inson ko'proq o'zini o'zi nazorat qilishga majbur bo'ladi. Bu esa yangi turdagi intizomni shakllantiradi. Inson o'z vaqtini, ish hajmini va samaradorligini mustaqil boshqarishi kerak bo'ladi. Bir qarashda bu erkinlik sifatida namoyon bo'ladi, biroq aslida bu o'zini doimiy nazorat qilish majburiyatini yuklaydi. Natijada inson ichki bosim ostida ishlaydi, bu esa uning psixologik holatiga ta'sir qiladi.

⁴ Saydazimov K. DIALECTICAL CONNECTION BETWEEN ASSESSMENTS AND NORMS //Europa Revue Journal. – 2026. – T. 6. – №. 6. – C. 328-334.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

O‘zini o‘zi boshqarishning kuchayishi bilan birga, muvaffaqiyatsizlik uchun javobgarlik ham to‘liq shaxs zimmasiga yuklanadi. Bu esa ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining zaiflashuviga olib keladi.

Masofaviy mehnat sharoitida vaqtni idrok etish ham o‘zgaradi. Industrial jamiyatda vaqt qat’iy rejalashtirilgan va mehnat jarayoni aniq jadval asosida tashkil etilgan edi. Raqamli jamiyatda esa vaqt yanada elastik tus oladi. Inson istalgan vaqtda ishlashi mumkin, biroq bu uning doimiy ish holatida bo‘lishiga olib keladi. Vaqtning bunday “cho‘zilishi” insonning dam olish imkoniyatlarini kamaytiradi. Shu bilan birga, vaqtning fragmentatsiyalashuvi yuz beradi, ya’ni ish jarayoni uzluksiz emas, balki qisqa segmentlarga bo‘linadi. Bu esa mehnat faoliyatining yaxlitligini buzadi va insonning diqqatini tarqoq holatga keltiradi. Natijada inson o‘z faoliyatini to‘liq nazorat qila olmaydigan holatga tushib qoladi. “Masofaviy mehnatning ijtimoiy begonalashuv bilan bog‘liq yana bir jihati bu ijtimoiy tan olinishi masalasidir”⁵. An’anaviy ish muhitida inson o‘z mehnati orqali jamoa ichida tan olinadi, uning yutuqlari boshqalar tomonidan e’tirof etiladi. Masofaviy mehnatda esa bunday ijtimoiy e’tirof mexanizmlari cheklangan. Insonning mehnati ko‘pincha individual tarzda baholanadi va jamoaviy qadrlash jarayoni zaiflashadi. Bu esa insonning o‘zini jamiyatda muhim subyekt sifatida his qilishiga to‘sqinlik qiladi. Natijada ijtimoiy identifikatsiya zaiflashadi va inson o‘zini yakkalangan holda his qilishi mumkin.

Bundan tashqari, masofaviy mehnat oilaviy va ijtimoiy munosabatlarga ham ta’sir ko‘rsatadi. Uy va ish makonining birlashuvi natijasida inson doimiy ravishda ikki rol o‘rtasida qoladi. Bu esa rollar to‘qnashuvini yuzaga keltiradi. Masalan, inson bir vaqtning o‘zida ham ishchi, ham ota-ona yoki boshqa ijtimoiy rolni bajarishga majbur bo‘ladi. Bu esa stress darajasining oshishiga olib keladi. Ayniqsa, uzoq muddatli

⁵ Kuyliyev B. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND AUTOMATION ON THE LABOR MARKET: THE LOSS OF OCCUPATIONS AND THE EVOLUTION OF NEW SKILLS //Europa Revue Journal. – 2026. – T. 6. – №. 6. – C. 320-327.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

masofaviy mehnat sharoitida bu holat insonning psixologik barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida masofaviy mehnatning kengayishi bilan ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari ham yuzaga kelmoqda. Texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari barcha uchun bir xil emas. "Ba'zi insonlar yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy texnika va qulay ish muhitiga ega bo'lsa, boshqalar bunday imkoniyatlardan mahrum. Bu esa mehnat samaradorligi va daromadlar o'rtasida tafovutni kuchaytiradi"⁶. Natijada raqamli tafovut ijtimoiy tafovutning yangi shakliga aylanadi. Bu holat ijtimoiy begonalashuvni yanada chuqurlashtiradi, chunki inson o'zini teng imkoniyatlarga ega bo'lmagan tizim ichida his qiladi. Masofaviy mehnatning yana bir murakkab jihatida bu mehnatning qiymatini aniqlash masalasidir. Raqamli iqtisodiyotda mehnat natijasi ko'pincha nomoddiy shaklda bo'lganligi sababli uning qiymatini aniqlash qiyinlashadi. Bu esa ishchilarning mehnati yetarli darajada baholanmasligiga olib kelishi mumkin. Natijada inson o'z mehnatining qadri past baholanayotganini his qiladi va bu ham begonalashuv hissini kuchaytiradi. Ayniqsa, frilanserlar va mustaqil ishlovchilar bunday muammoga tez-tez duch keladi.

Shu bilan birga, masofaviy mehnat sharoitida ijtimoiy nazoratning shakli ham o'zgaradi. Agar an'anaviy jamiyatda nazorat ko'proq tashqi institutlar orqali amalga oshirilgan bo'lsa, raqamli jamiyatda bu nazorat ichkiga o'zgaradi. Inson o'z faoliyatini doimiy ravishda baholab boradi va o'zini tizim talablariga moslashtirishga harakat qiladi. Bu esa o'z-o'zini ekspluatatsiya qilish hodisasini yuzaga keltiradi. Inson ko'proq ishlashga intiladi, chunki uning daromadi bevosita bajarilgan ish hajmiga bog'liq. Natijada inson o'zini haddan tashqari zo'riqtiradi va bu uning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

⁶ Saidazimov K. T. Analysis OF the Concepts OF Assessments AND Norms in the Views OF European Thinkers: Jeremy Bentham AND John Stuart Mill //Repository Antis Publisher. – C. 713965.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

Xulosa qilib aytganda, masofaviy mehnat raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat faoliyatining yangi shakli sifatida inson erkinligini kengaytirish bilan birga, ijtimoiy begonalashuvning yangi shakllarini ham yuzaga keltirmoqda. Ushbu jarayonni chuqur tahlil qilish zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Kelajakda masofaviy mehnat va ijtimoiy begonalashuv o‘rtasidagi munosabatni muvozanatlash, insonning ijtimoiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda mehnat tizimlarini takomillashtirish dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kuyliyev B. T. RESEARCH OF STATE AND SOCIETY CATEGORIES IN THE FIELD OF SOCIAL SCIENCES //ДИСТАНЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ДОСТИЖЕНИЯ НАУКИ. – 2020. – Т. 144.
2. Saydazimov K. BAHOLASH VA NORMALAR MANTIG ‘IDA AXLOQIY QADRIYATLAR //Scientific journal of the Fergana State University. – 2023. – №. 1. – С. 43-43.
3. КУЙЛИЕВ Б. Т. ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНВЕРГЕНТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОЛИТИЧЕСКОГО МАНИПУЛИРОВАНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ИНТЕРНЕТЕ //Научный журнал. – 2021. – С. 20211783.
4. Saydazimov K. DIALECTICAL CONNECTION BETWEEN ASSESSMENTS AND NORMS //Europa Revue Journal. – 2026. – Т. 6. – №. 6. – С. 328-334.
5. Kuyliyev B. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND AUTOMATION ON THE LABOR MARKET: THE LOSS OF OCCUPATIONS AND THE EVOLUTION OF NEW SKILLS //Europa Revue Journal. – 2026. – Т. 6. – №. 6. – С. 320-327.
6. Saidazimov K. T. Analysis OF the Concepts OF Assessments AND Norms in the Views OF European Thinkers: Jeremy Bentham AND John Stuart Mill //Repository Antis Publisher. – С. 713965.

